

Хальмг республикин сургъулин төр ягъдж ясрулхмб?

КПСС-н ЦК-н болн СССР-н Министрмүдин Советин тезисмүдэс иштэ, үр Хрущевин бичгин темдгүдэс иштэгъяр, мана республикин эрдм-сургъулин тосхлитг ясрулх ик төр баяна.

Тезисмүдт багъ келн амтсин школмудт саянар алдр орс кел дасххин тускар ик чикяр келгддж. Орс келэр дамджж багъчуд алдр орс улсин болн нарт делкэн медрл, культур дасхнь лавта.

Ниднин хальмг келэр дасхх класс бүрдэхлэри бөлдврин класс эс кесн чик биш баянь ода ил бөлдж гарчана. Хальмг классмудт бас айл дөрвн жилин эргид орс школд дасдг ном деер хальмг кел дасдг мөн. Тер учр деерэс күүкдт өгдг даалгъвр чидлэснь давдж үлүдэд, хальмг күүкд орс келиг чигн, хальмг келэн чигн алькинь бөлвчн гүүдүддж саянар дасдж чаджахш. Гертэн болн классет бичкдүд даньгин күнд кодлмш келд учрас күүкдин эрүл-менд баялгьнд харшан болад баяна. Шин 8 жилэ школд дасххд эн дуту улм икяр медгдхнь лавта.

Тегэд дарук 1959-ч жилэс авн эклэд хальмг күүкдиг бөлдврин (подготовительн) класс орулхла сан болх зөвтэ. Тийгхлэ күүкд дөрвн жилд сурдг номиг тавн жилд дасад, чидлэри кемдјагъяри, бачм бишяр, адгьм угагъяр үрвдж дасад, кенд чигн кергтэ орс келиг саянар сурч, хальмг келэн чигн унъгднь күрч мелхми.

Советск Арасан наадк багъ келн амтнэ школд цугтаднь подготовительн класс баяна. Мини үүрин амтс цуг тийм классар дамжсми, тедн сургъулян ах классд күнд бишяр жассинь би меднэв.

Мана республикд мал, хө халадг улс школмуд баяен хотдудас хавртнь бөлвчн, үвднчн холдад, нүүгъяд йовдж одна. Терүн деерэс школд орх яаста күүкдэс кесгнь школд орл уга, 4—5 классе чилэчкэд, дакдж цаара-

нднь сурхш. РСФСР-н гегэрлтин министрств тийм школ гаргъхиг чик гидж зунагъа зөвшарсми. Шин школин дараг мана республикд батлхд эрк биш эсрнъдэн багъяр тавсн бийнь хойр школ-интернат бүрдэх кергтэ. 11 жилэ сургъуль дасхх школ-интернат Элст деер гаргъхмн, 8 жилэ школ-интернатиг нег район деер гархми. (Үлгүрлхд Башанта деер).

Долан жилэ зура батлхларн, мана республикд университет гаргъх төр бас тоолх кергтэ. Мана республикд ах сургъуль дасх заведень ода деерэн уга. Мана республикин кесг зун студентир олт зүйс балгъсдар дасджана. Мана республикин болн талдан газрас цуглрсн номтнр университетд кодлн баядж республикин шинджелгънэ институтд, багшрин медрл бөдлүллгънэ институтд, республикин театрт, музейд ик дөнъгэн күрхнь лавта.

Элст балгъсн ганцхн административн центрэсн, Коммунистическ партин зааврас иштэгъяр Хальмг республикин культурин, эрдмин, номин хотл балгъсн болх. Гер-бүлэсн хол биш сурх студентирт эн ирлцатэ болхнь бас чик.

Республикиг толгъалгч органс үнтэ багъчудан чик хаалгъяр закдж дасхдж, сургъмджин кодлмш бөдлүлхд ирлцатэ болхнь лавта. Элст деер ах сургъуль гаргъхла, Советск Союзин Коммунистическ партин заавр күнх: ар газрур, эдл-ахусур, олт амтнүр сургъулиг бөрдүлх хаалгъит бидн күпэдж олзлхвди. Университетд республикин организацмудт кодлджэх номта улс зэрм дамшлтин курсар лекц умшдж чадхми.

Эн деер келгден гурвн төриг оньган өгч халаддж, шийдх кергтэ.

Эрднин Пурвя,

Ставрополин пединститутин ах багш, педагогикин номин кандидат.